

Veltījums Velgai Krilei

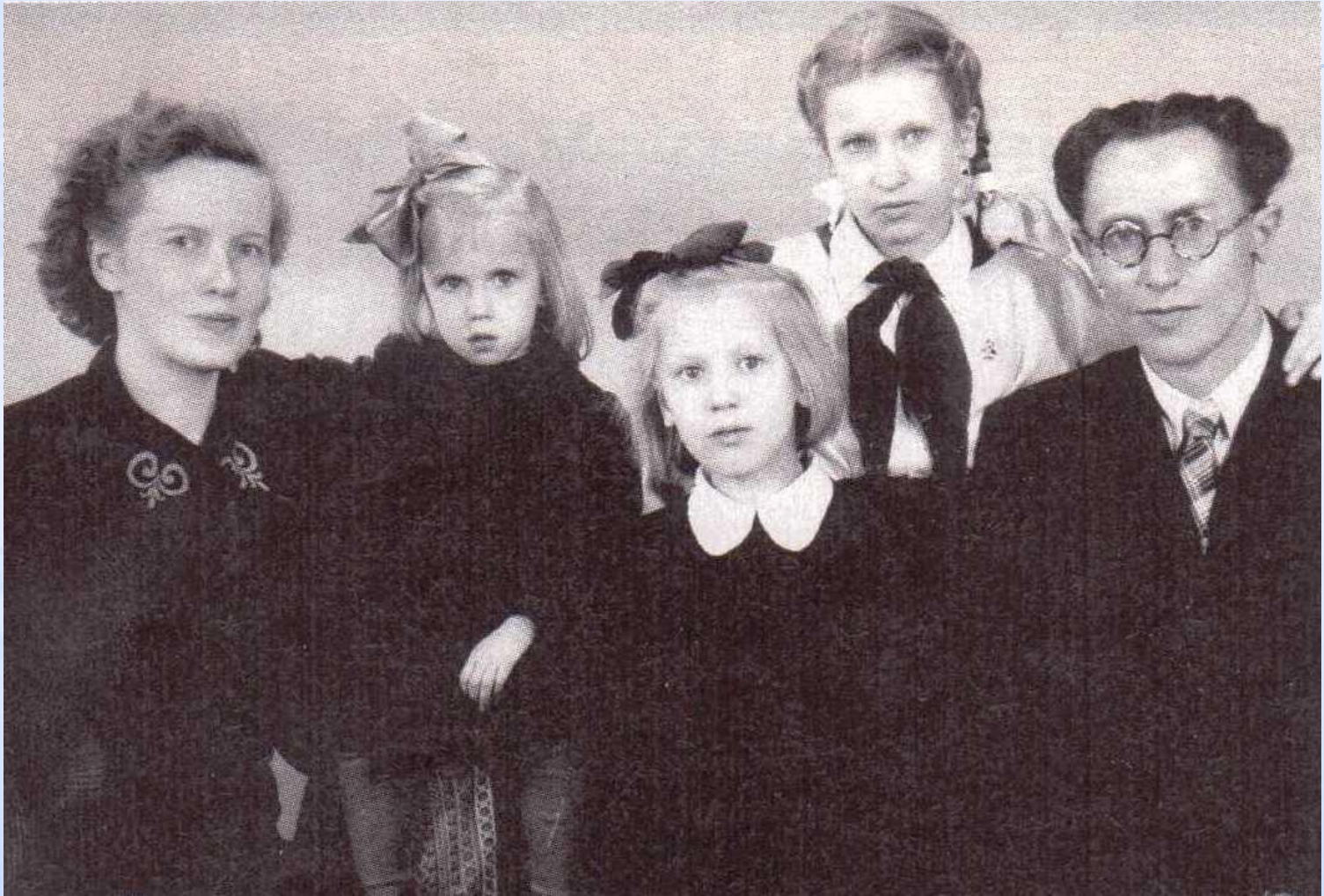

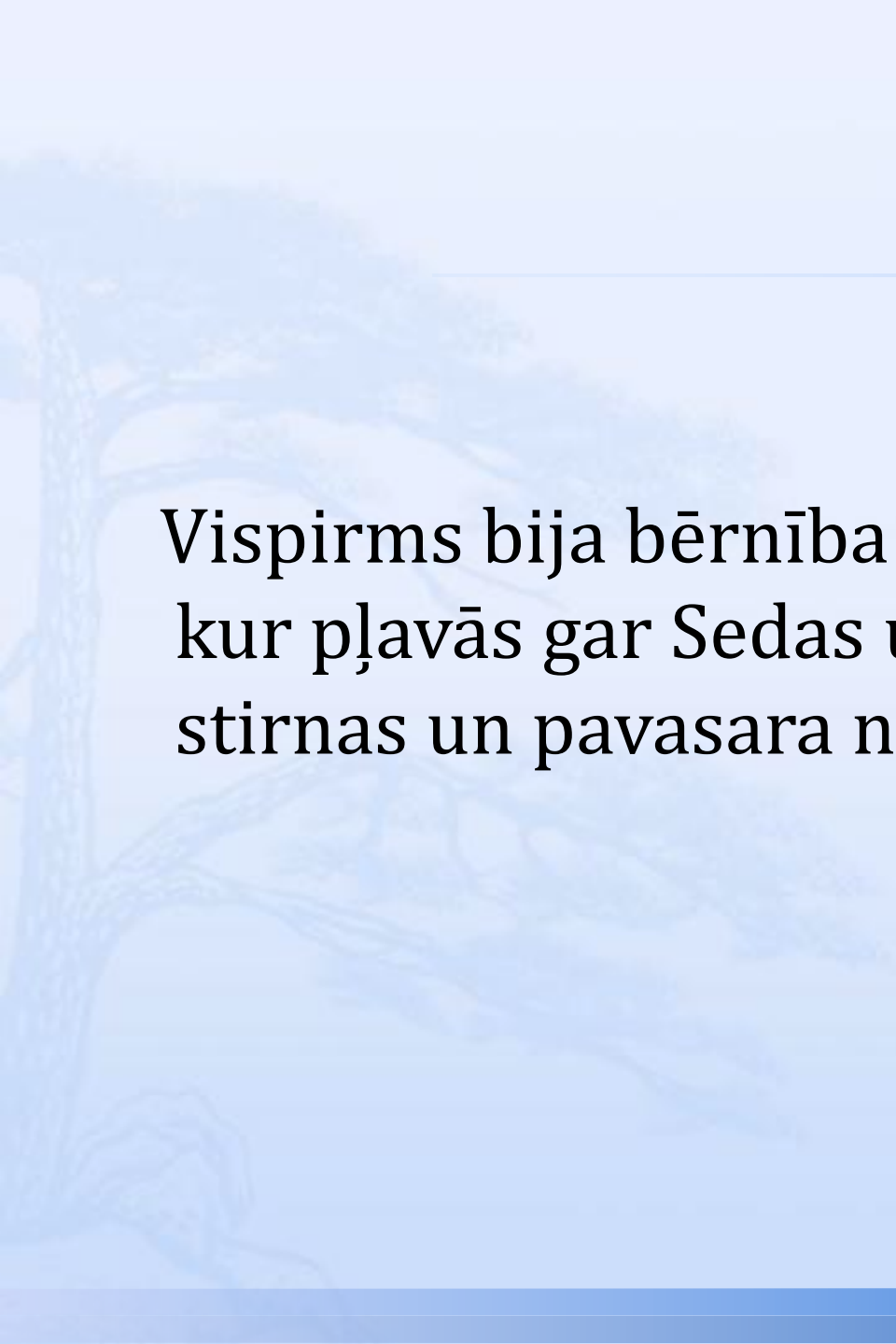

...Tu dzirdēji mani,
Tu saprati mani.
Tu ienāci manas dvēseles dubļos
basām kājām kā pļavā –
Un dubļi iesāka ziedēt...

Velga Krile

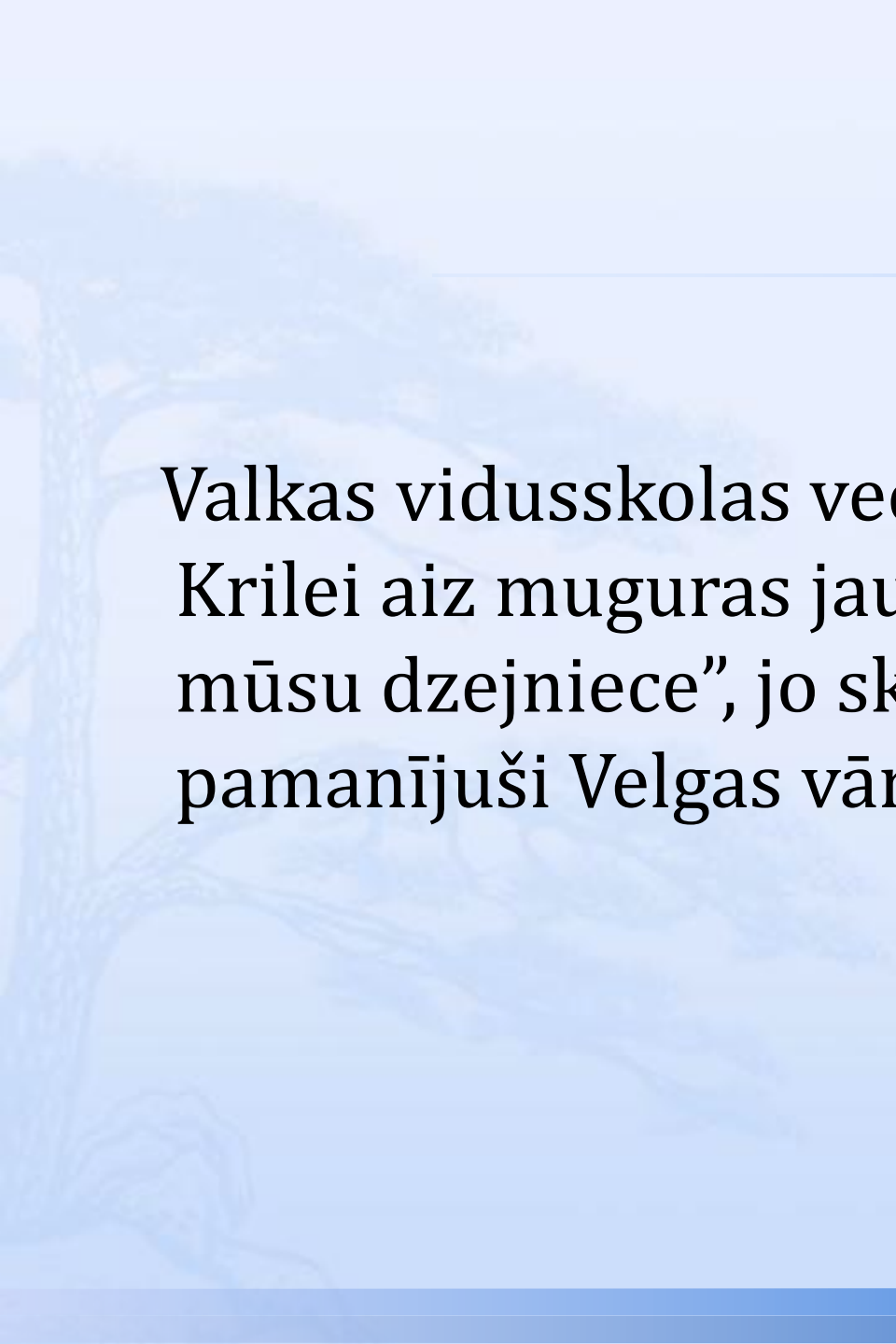

Vispirms bija bērnība nomaļās lauku mājās,
kur pļavās gar Sedas upi vakara miglā staigā
stirnas un pavasara naktīs klie dz ķīvītes.

Valkas vidusskolas vecākajās klasēs Velgai Krilei aiz muguras jau skanēja čuksti “re, kur mūsu dzejniece”, jo skolasbiedri bija pamanījuši Velgas vārdu rajona avīzē.

Runča grēksūdze mazajai

Es zinu nevajag skapī līst,
Jo tur ir arī trauki, kas plīst,
Bet gribēju ļoti pienu lakt,
Nevis, kā tu saki, gribēju zagt.
Un trauks tikai nedaudz nošķiebās,
Tas nokrita zemē un sāsītās.
Es vainīgs jūtos un saku kā vīrs,
Es laizīšu pienu un viss drīz būs tīrs.
Tu tikai lauskas salasi,
Un mātei gan nekā nesaki.

Laikraksta “Darba Karogs” redakcijas piezīme:

Jaunā autore Velga Krile ir patiesi jauna – viņai tikai vēl 13 gadi, tādēļ novēlēsīm izturību un labas sekmes, apgūstot dzejniecei nepieciešamās zināšanas.

Šķita, ka liktenis jau uzminēts un izlemts:
Velga no laukiem dodas uz Rīgu, studēt un
rakstīt. Pirmais kurss, pirmais jauno autoru
seminārs; savas domas par Velgas dzejoļiem
izsaka Mirdza Ķempe, dāsni bārstīdama
uzslavas un pat salīdzinādama Velgas
straujo ienākšanu dzejā ar Ojāra Vācieša
vētraino ielaušanos.

Studentu kopmītnēs Velga neievācās, droši vien tā izpaudās viņas vēlme pēc nošķirtības. Noīrēt istabu neizdevās, un viņa iepazina itin kā citiem laikiem piederīgo jēdzienu “gultasvieta”, vieta nevis dzīvei, bet pārgulēšanai, un darba vietas Rīgā – izdzīvošanai.

Filoloģijas fakultātes gaitenī kolēģis, jaunais literāts Osvalds Kravalis bija piedāvājis Velgai pirmo cigareti viņas mūžā, un kopš tās dienas viņa kļuva par kaismīgu smēķētāju. Omulīgās vakara sarunās ar dzīvokļa īpašnieci iemācījās, kā elegantā žestā atlikt plaukstu ar cigareti starp slaidajiem pirkstiem.

821.174-1-82

Kr 590

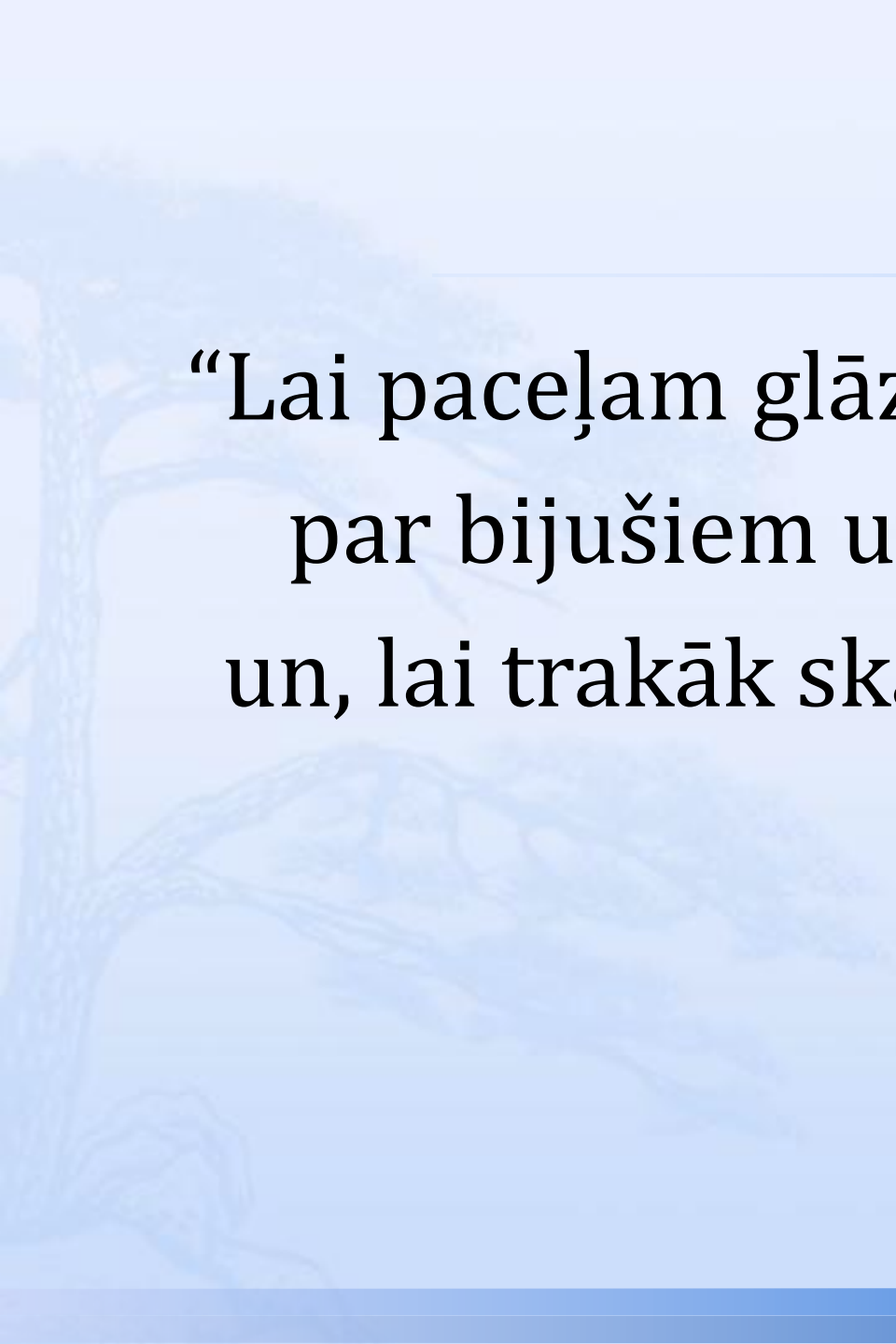
VELGA KRILE

Dzeltenās
palodzes

Krājuma “Dzeltenās palodzes” ievadvārdos

Velga raksta:

“Man ir divdesmit gadu. Tas ir maz un daudz. Maz – trūkst konkrētās dzīves pieredzes, kas dzejai dod domu briedumu un dziļumu. Daudz – otrreiz mūžā droši vien nekad nebūs tāda optimisma, tādas ticības citu cilvēku un saviem spēkiem.”

“Lai paceļam glāzes par talantiem,
par bijušiem un par nākošiem,
un, lai trakāk skan, arī par manu.”

Velga Krile

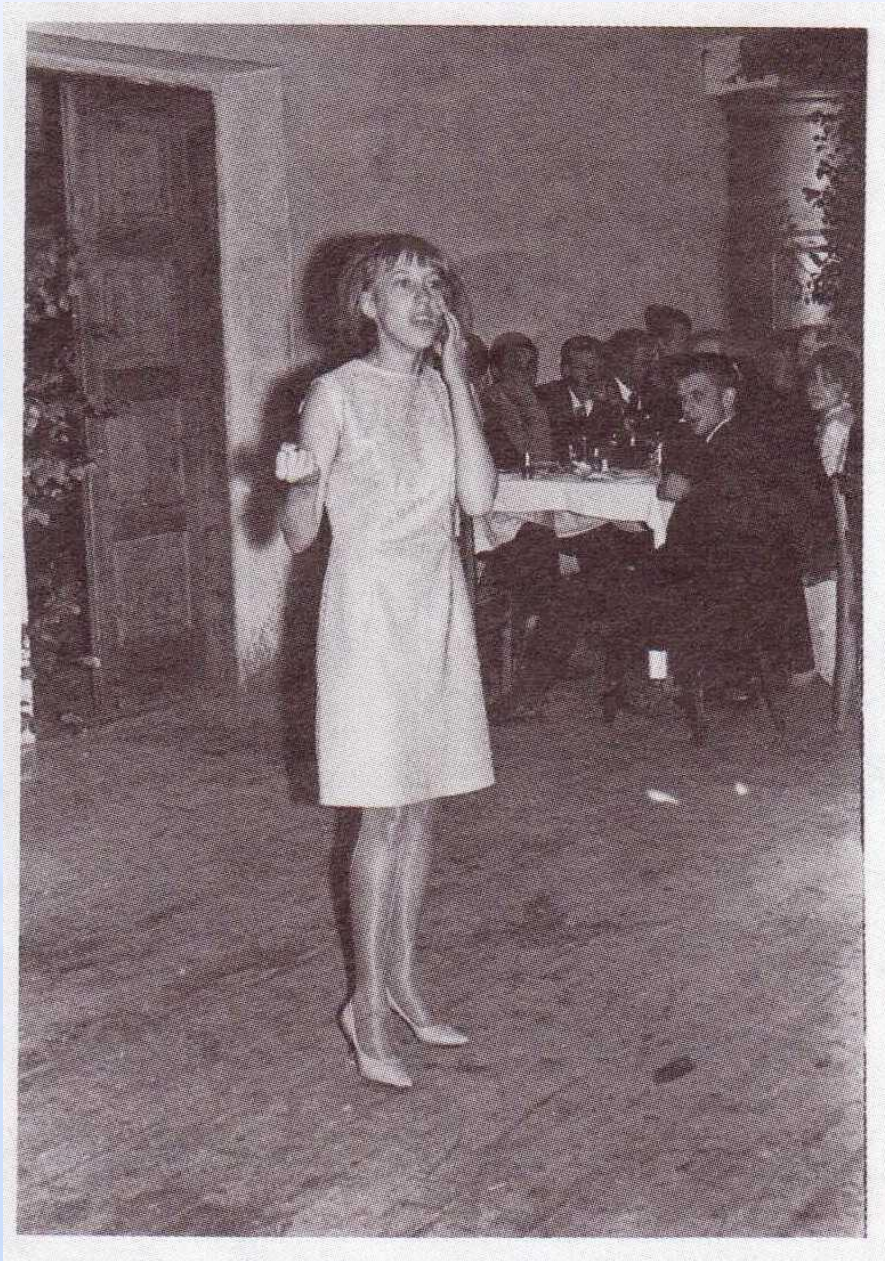

Kaut arī topošo dzejnieku filologos nekad nav trūcis, Velgai jau toreiz bija tāda kā izredzētības zīme. Citādība izpaudās arī kontrastos: ārējais veidols un izturēšanās, cigarete trauslajos, nervozajos pirkstos lekciju starpbrīžos vedināja domāt par pozu, turpretī viņas dzejoļi apliecināja pretējo – tajos nebija ārišķību, pat jauna cilvēka rindās par nāvi... dzejā bija pat neparasti liels miers un apskaidrotība, neticama līdzsvarotība...

Biruta Krone

Tiem gadiem pāri klājas viegls bohēmas plīvurs – ar naksnīgu klejošanu pa Vecrīgu un ilgu sēdēšanu uz kāpnītēm, strīdiem par mākslas un dzīves jēgu, ar skābvīna aromātu un cigaretēm kā izaicinājumu mietpilsoņiem. Tik pēkšņi par izcilu talantu atzītā dzejniece vēl īsti nebija apjautusi, cik rūgtām atmiņām piesūcies asfalts, pa kuru viņa iet viegliem soļiem.

Pēc sevis izmēģināšanas dažādos tā vai citādi ar kultūru saistītos darbos (kolhoza kluba vadītāja, izdevniecības redaktore, bibliotekāre), Velga atgriežas vecāku mājās. Kontaktus ar jaunības draugiem uztur galvenokārt vēstulēs, retumis aizbraucot uz galvaspilsētu iesniegt kādu manuskriptu vai piedalīties kādā rakstnieku pasākumā.

Savās vēstulēs Velga raksta par klejošanu mežos, par sniega klusumu, par savu aicinājumu un savām šaubām – visu to pašu, ko savos dzejoļos. Viņas mīlestības dzeja burtiski biedē ar savu atdevīgumu, ar itin nekā neprasišanu. Grūti noticēt tam, ka šai mīlestībai nav reāla adresāta.

Pār sarkaniem sniegiem, tepat aiz meža,
sarkana saule riet,
Pāri sarkaniem sniegiem līdz sarkanai saulei
bezgala tālu ko iet.

Gribas pamest visu, suni līdzī paņemt –
un laimīgi palieciet!

Tur aiz sarkanā meža citāda dzīve
citādu dziesmu dzied.

Ar abām rokām pieturot laiku,
aiziet līdz mežam tam,
Būs rūķīšu acīs rūķīšu maigums
un ticība pasakām.

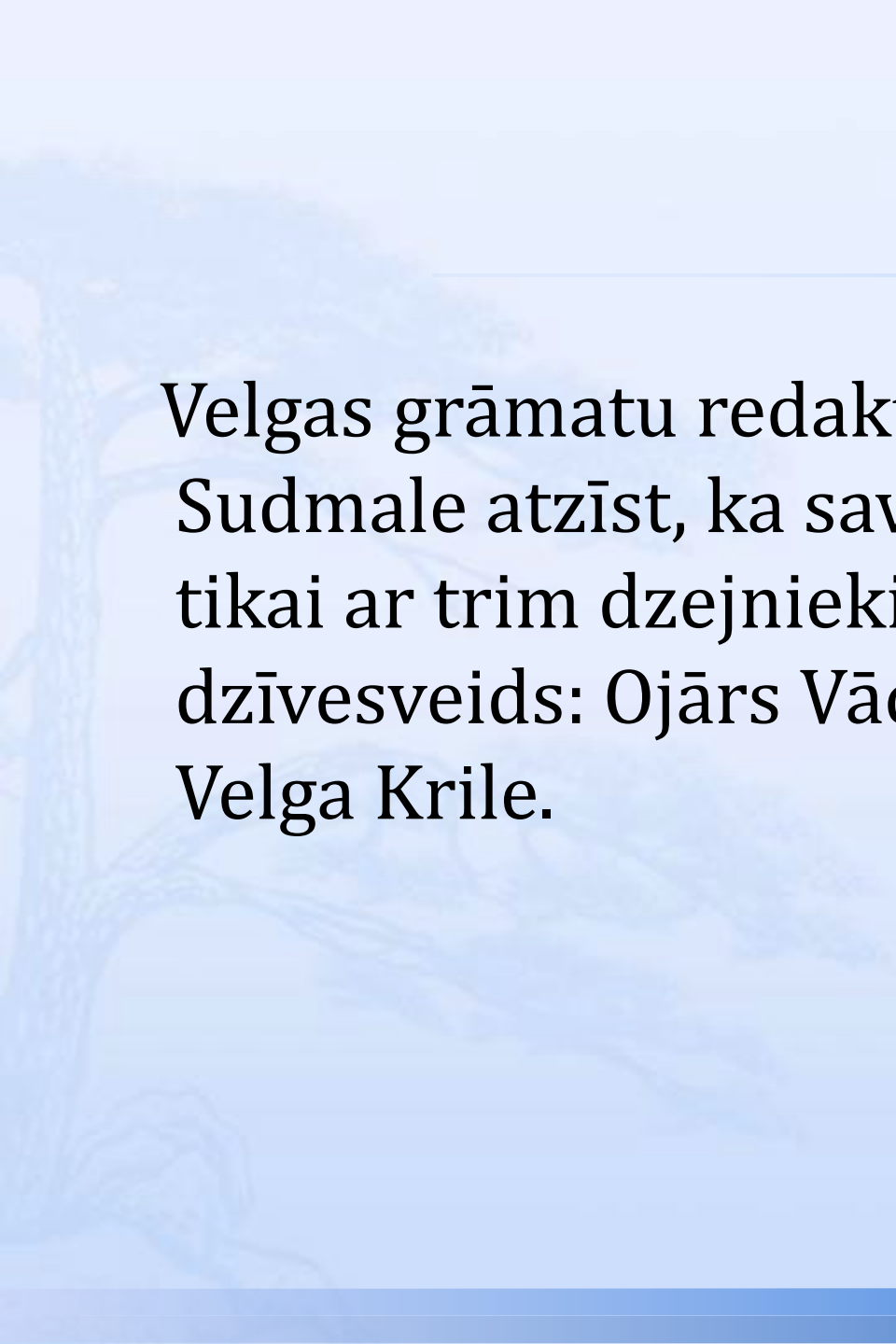
Kam gan jūs mani ikdienā turiet,
kam mani izsmejiet!

Es varu šeit visu, visu pamest
un sarkanā mežā iet.

Velga Krile

Žurnāliste Ineta Meimane apraksta Velgas rakstītos vēstuļu kalnus: “Milzum daudz rindu slīpinātā tekstā. Lasu un sajūsminos par dziļumu, lielisko pašironiju: *“Dzīvoju vienā mierā ar saviem suņiem un kaķiem kā daudzas citas vecmeitas Latvijā. – Pa pagalmu klaiņo kaimiņu buļļi, un tu, cilvēks, savās mājās jūties kā toreadors. – Skumjas ir mana būtība, un es to vairs nenoliedzu. Cenšos sagremot pati savu traģēdiju.”*”

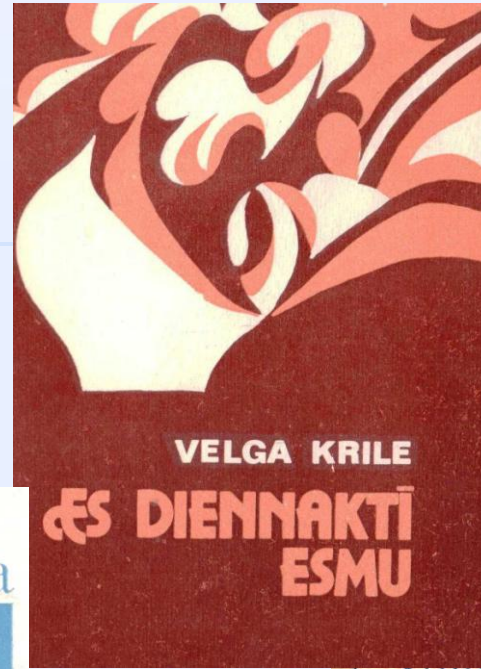

Velgas grāmatu redaktore Elza Grīnberga-Sudmale atzīst, ka savā darbā ir sastapusies tikai ar trim dzejniekiem, kuriem dzeja ir dzīvesveids: Ojārs Vācietis, Egils Plaudis un Velga Krile.

Velga Krile

BĒRZI

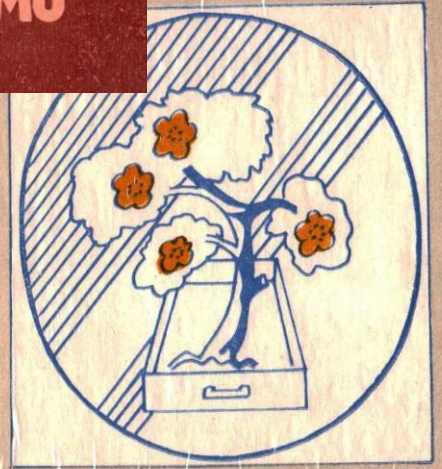
VELGA KRILE

ĒS DIENNAKTĪ
ESMU

KRILE
Gaismēna

Velga Krile

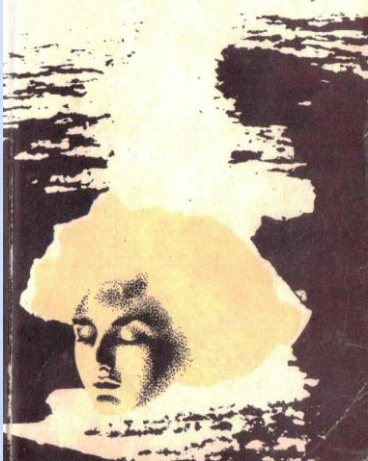

NEPIEKRĀP MANI

VELGA KRILE

821-174-1
Kr. 500

uz
tā
tālā
ceļā

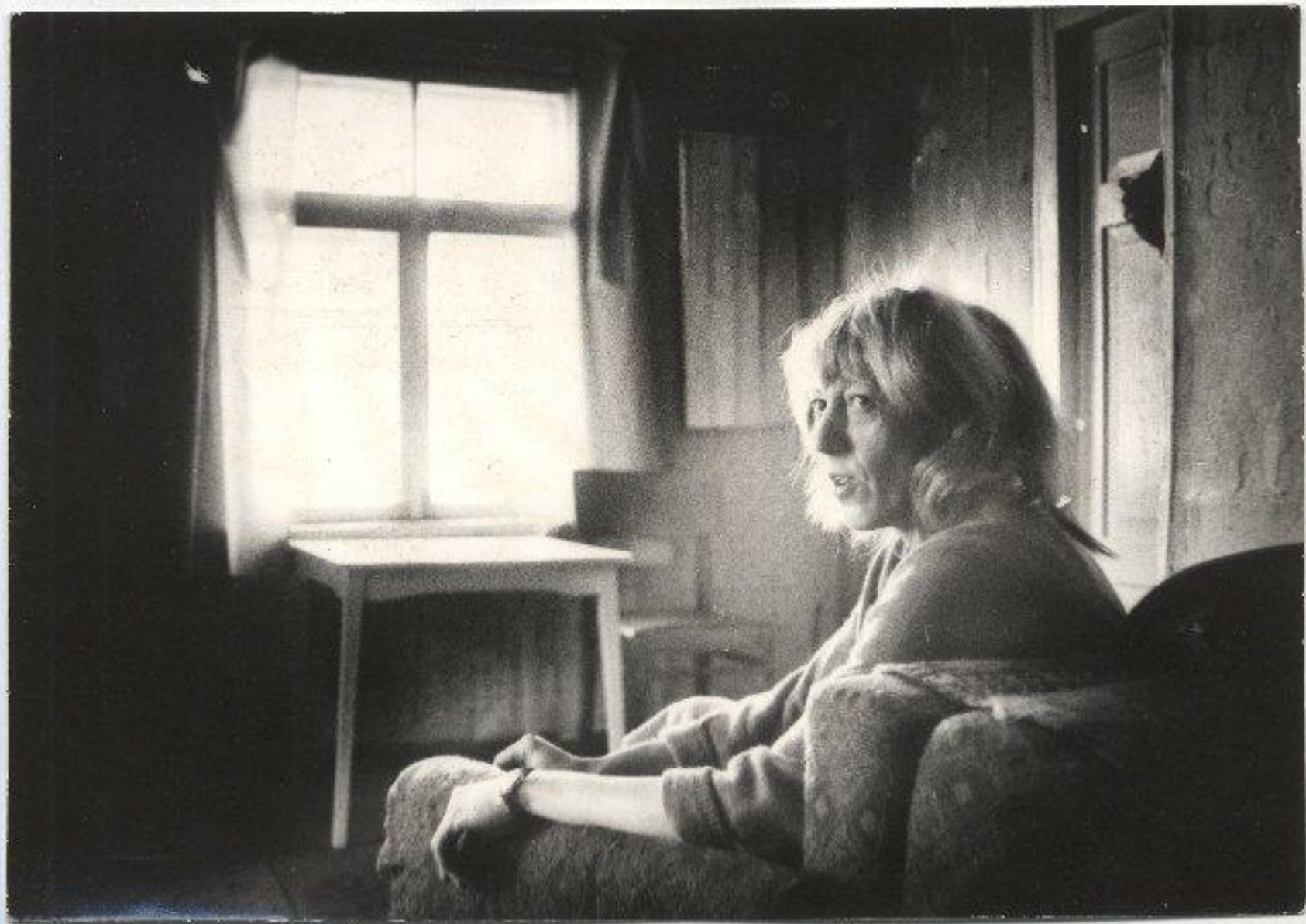

Velgas personība labi atklājas viņas rakstītajās vēstulēs. Fragments no Valdim Ķikānam adresētajām rindām: *“Pat krājumu sakārtošanu es paciešu kā zobu sāpes, jo man nepatīk nodoties vakardienai, un katrā šodienā es esmu jau citāda.”*

Velgas Kriles motīvs

Kā sērkociņi, rokas gaidīdami,
Tik balti un tik salti mēs līdz ugunij.
Vienalga, rokas nopietnas vai pajoko,
Ņem, visu gribēdamas, vai neko.
Čukst sena gudrība – vēl laiks, var bēgt,
Šo uguni nevienā lugā,
Nevienā pantā neieslēgt.
Čukst sena gudrība. Vēl senāka tai pretī –
Lai notiek ugunsprāts. Lai notiek, tēvs un māt,
Vien sadegot – var sevi saglabāt.

Anda Līce

“Kā allaž daudz dzejoju,” gandrīz vienmēr uz jautājumu *“Kā klājas?”* atbild Velga Krile. Dzejnieka ikdiena, par kuru tik maz zinām un arī negribam zināt. Bet viņa savā lietišķumā nevairās samīt daudzas ieceres. *“Strautiņu”* mālainā pagalmā un dārzā viņas soļi itin labi saklausāmi. Sūrst vakarā delnas, naktī dzejoļi sūrst. Uz zāles tik dzīvā, mainīgā un mūžīgā fona uzzied un novīst puķes, šalc ābeļziedu lietus, nodun āboli, ar jaunām sēkliņām pilni, un ikdiena brien ar putekļainām un smagām kājām.

Anda Līce

Velga Krile – brīnišķīgs cilvēks un laba dzejniece. Var sacīt arī otrādi – labs cilvēks un brīnišķīga dzejniece, un neviens vārds nebūs samelots. Velgas dzeja ir fantastiska savā bagātumā un dažādajās jūtu vibrācijās. Man šķiet, viņa nekad neliekuļo. Velgas dzeju daudzi mīl. Ar dzejnieces pašas cienīšanu un mīlēšanu ir grūtāk. Viņa ir ierāvusies savā stūrītī, kur tāpat gūst daudz iespaidu, kā tas mēdz būt dziļām, ar daudzdimensiju domāšanu apveltītām personībām. Un tāda Velga ir.

Ieva Roze

Velgai Krilei. Aizejot

Mēs nesatiksīsimies.

Un tu mums piedosi

Kā piedod akmens uzbāzīgai sūnai,

kā upes gultne piedod viļņiem,

kad tie, pat nepiestājot, pāri skrej...

Mēs ar Tevi satikāsimies tikai dzejā. Un arī turpmāk satiksīsimies tikai tā. Tagad sakām: Tu biji pārāk tālu sevī, lai mēs būtu pietiekami tuvu Tev. Varbūt. Bet katrā no mums mīt divi spēki. Tu, nerodot līdzsvaru, 31.jūlija rītā padevies vienam no tiem, nesagaidot savu 46. rudeni...

Marika Svīķe

Vēl viens gaismu izstarojošs sājpu loks noslēdzies...
Velga, Tava dzīve bija Tava dzeja, un tai Tu atdevi
Sevi Visu bez mazākā atlikuma. Tava dzejas dzīve
ritēja ar tādu spriegumu, ar tādu dvēseles
intensitāti, kas lika nepārtraukti balansēt uz
bezdibeņa (bezgalības) malas. Kam tas viss? –
norūks modē nākušais banānu latvietis. Lai domā
katrs pats – kam tas viss. Tu pēdējā laikā biji ļoti
vientuļa, tagad daudz vientuļāki esam kļuvuši mēs.
Mums paliek Tavi dzejoļi, lugas, vēstules... Tu
tagad esi tur, kur Tev tik tuvais Egils Plaudis un
Ojārs Vācietis.

Pēters Brūveris

Citiem ticis vairāk goda un veiksmes. Tev – vairāk dzejas. Tev – brīvāka laime un dzidrāks izmisums. Pirms Tevis vēl nebija pastāvējusi tā zeme, no kuras mums pienāca Tavas vēstules. Tās lasot, varēja pabīdīt apvārsni sāņus un iekļūt citā realitātē. Cilvēki turpinās saņemt Tavas vēstules, un viss vēl tūkstoškārt notiks ar Tavu dzejoļu rindām. Par aiziešanu jau Tu pati esi uzrakstījusi, ka īsteni bijušais vairs nevar pa īstam aiziet. *“Es skatos uz tavu tukšo krēslu. Viņš ziedošām kājām pretī man sēd.”* Mūsu krēslainajā, pusnodegušajā dzejas namā – mūžam ziedošs Tavs krēsls, Velga.

Amanda Aizpuriete

Atvadvēstule Velgai

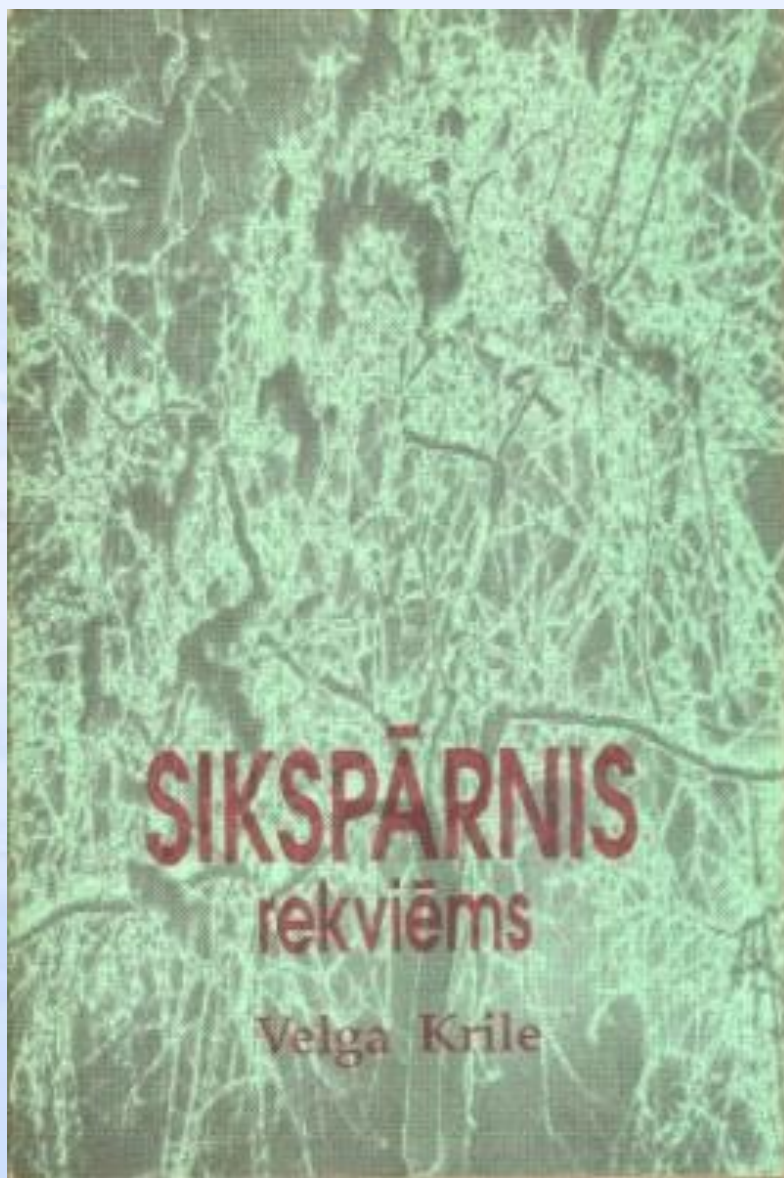
“Iedvesma ir skaistākais, kas dzīvē ir. Kad Tu pacelies spārnos un aizlido no visa... un pie visa,” – to Tu rakstīji savā pēdējā vēstulē, un es tā arī nepaguvu atbildēt. Tagad domu apmaiņa var turpināties pavisam citos plānos, jo Tu esi aizlidojusi... pie visa – mūžīgās iedvesmas naktsvijoļu dārzos.

Dagnija Dreika

Vēstule dvēselei, kura nepaguva nosirmot (dzejnieces Velgas Kriles piemiņai)

Saule tāda, ka debess iet pušu,
Un putni pazūd zilajā aizā.
Bet varbūt Tavs pēdējais dzejolis
Pa vārdam vien no zemes prom aizsāp?
Saule tāda, ka zeme plaisā,
Un velēna vaļā veras pati.
Tavā mežģiņu rokrakstā skatos –
Cīņu laukiem, miera tīrumiem pāri
Zemes nopūta pārrit.
Saulē debess kā uguns virmo,
Un pārvēršas putnos vārdi,
Vārdi, kas nenosirmo.

Anda Līce

SIKSPĀRŅIS

rekviēms

Velga Krīle

Krājuma “Sikspārnis. Rekviēms” pēcvārdā Imants Auziņš Velgu Krili dēvē par “mūsu dzejas Pelnrušķīti”. Viņa nav “spīdējusi” ballēs, saietos, konferencēs, nav saņēmusi ziedu klēpjus Dzejas dienās, viņas dzīve ritējusi tēva mājās “Strautiņos”. Tas, ka dzejnieces dzīve bijusi grūta un tās augstākā nots bijusi vientulība, nemazina viņas gara dzīves intensitāti.

VELGA KRILE

DEBESU
AKROBĀTS

VELGA KRILE

VANAGŅ
dzejas izlase

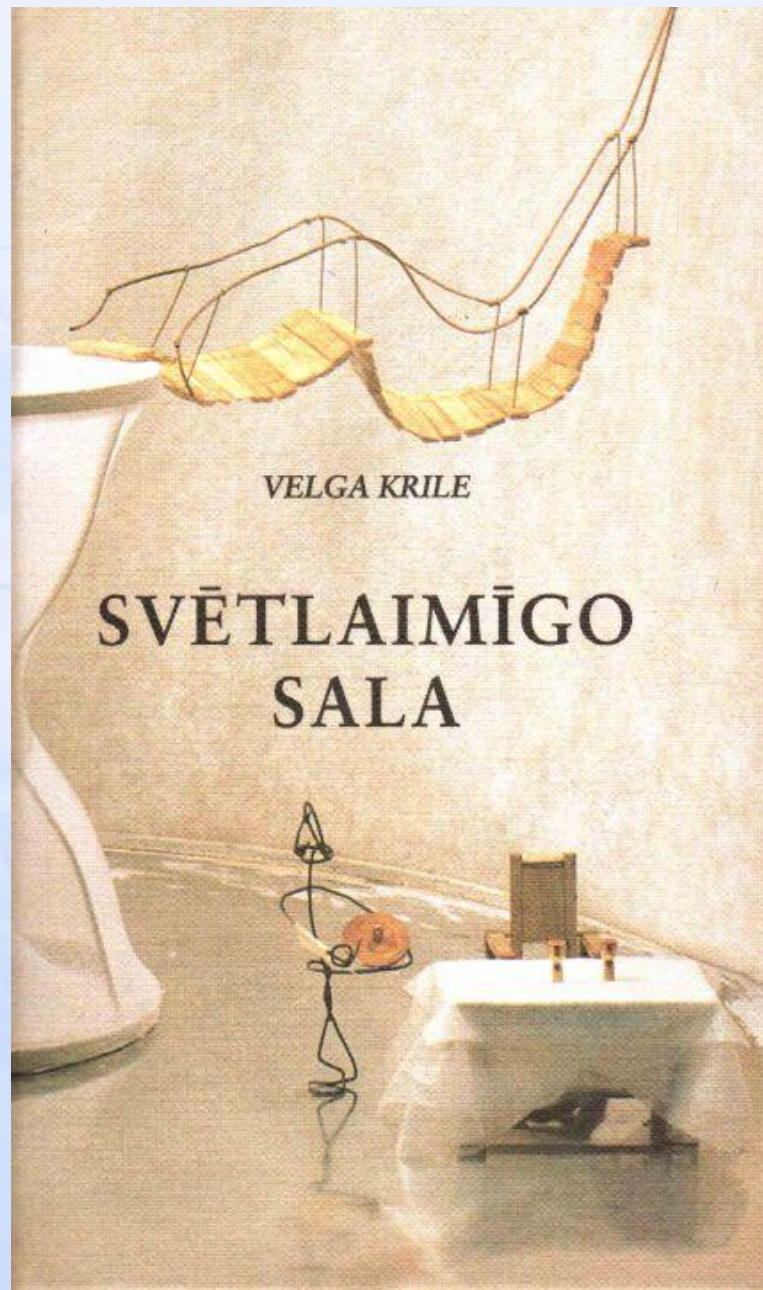
Velgas Kriles mūžs jau iespiests starp diviem skaitļiem – 1945.-1991. Īss, smags mūžs, bet ar spožiem dzejoļiem piebērts kā rudenī zars ar āboliem. 1995.gada viršu mēnesī izdota PĒDĒJĀ viņas pašas sakārtotā grāmata “Debesu akrobāts” – pēdējie vārdi, kurus dzejniece uz laikiem atstājusi mums.

“Es atnācu vidū dzīves,
lai pasēdētu uz ciņa,
Lai saprastu, cik ir viens
savā būtībā viens...”

Velga Krile

VELGA KRILE

**SVĒTLAIMĪGO
SALA**

Velga Krile bija no tām dzejniecēm, kurai dzejas vārds ir viss – gan elpa, gan ausma, gan miegs. Vai tāds mūžs ir traģisks vai laimīgs – šāds jautājums nav apspriežams. Šādu mūžu viņa dzīvoja savā vārdā un – sāpīgi, gaidīti, neizbēgami? – mums.

Edvīns Raups

VELDA KILLE

skrien sarkans jaguārs

1995. gada izdevums

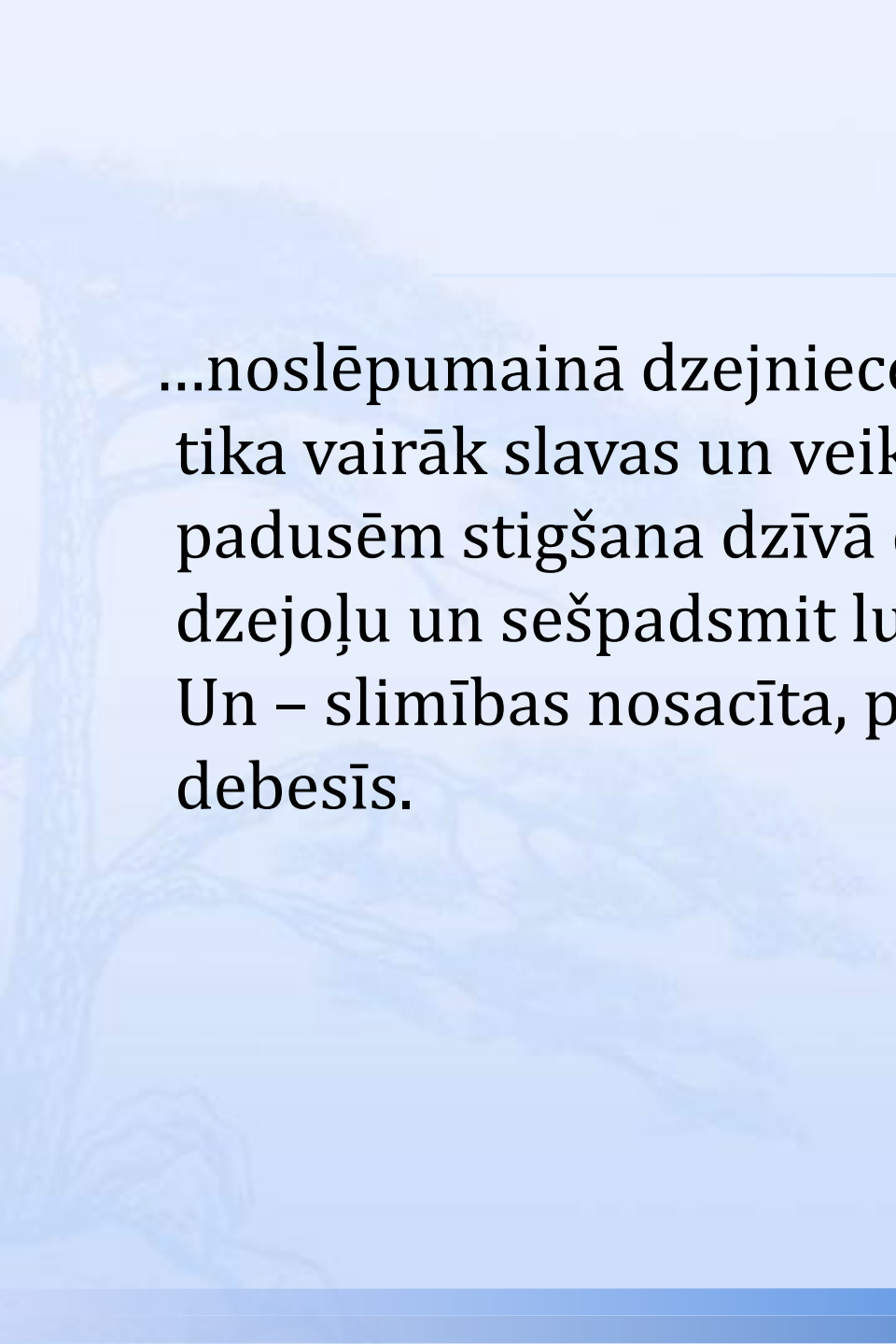
Viens no lielākajiem dzejas dienu notikumiem, kas realizējies taustāmā un paliekošā rezultātā – grāmatā, ir dzejnieces Velgas Kriles krājums “Skrien sarkans jaguārs”. Skaista, eleganta un nenovērtēta – V.Kriles dzeja ir latviešu lirikas klusā pērle.

Arno Jundze

VELGA
KRILĒ

Ugunspūķe,
aizmirstība

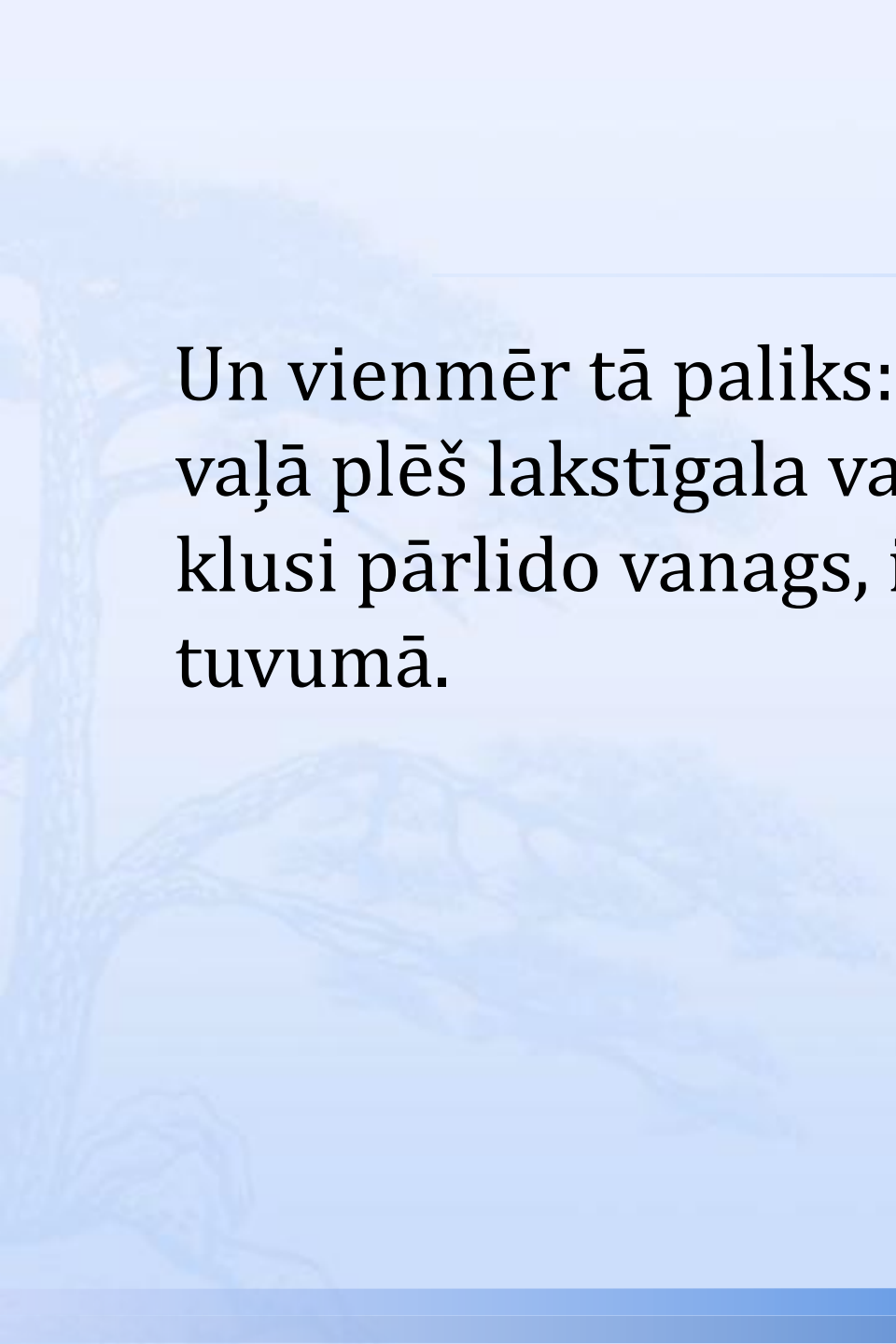

...noslēpumainā dzejniece Velga Krile. Citiem tika vairāk slavas un veiksmes, toties viņai – līdz padusēm stigšana dzīvā dzejā (trīs tūkstoši dzejoļu un sešpadsmit lugas – milzu apjoms). Un – slimības nosacīta, pašas nolemta aiziešana debesīs.

Ja mums tiešām vēl ir Dzejas dienas,
ja mēs vēl pulcējamies ap pantiem un balsīm –
tad jāatnāk Velgai, viņa nevar būt nekur tālu,
ieklausieties – tepat blakus vējā
Velgas aizlauztā balss, šīrudens lietū –
Velgas dzejoļa daudzpunktes.
Velga nevar neatnākt, viņa nav aizsaules likumiem
pakļauts velis, viņa ir dzeja, kas mūsu ikdienišķajā
dzīvē allaž paliek neuzrakstīta...

Amanda Aizpuriete

Un vienmēr tā paliks: kad Sedas miglā sirdi
vaļā plēš lakstīgala vai “Strautiņu” avotu
klusī pārlido vanags, ir skaidrs – Velga tepat
tuvumā.

Tekstā izmantots:

Mani nes provinces kapsētā aprakt : stāsts par latviešu dzejnieci Velgu Krili (1945-1991) / Amanda Aizpuriete ; pēc Antras Kriles un Brigitas Kriles inform. // Rīgas Laiks, Nr.9 (2005, sept.), 64.-66., 68.-69.lpp.

Jaunava lakstīgala / Ineta Meimane // Santa, Nr.5 (2004, maijs), 78.-81.lpp.

Kā arī laikabiedru atmiņas un veltījumi.

Valkas novada Centrālā bibliotēka,
2010

